

νὰ ζῶσιν ἐκ τῶν κόπων τῶν πλουσίων, σὲ ἐδικαίωσα, καὶ ἐπίστευσα ὅτι ἡ ἀρνησίς σου προήρχετο ἐξ ἀγνοίας τοῦ χαρακτηῆρός μου μᾶλλον ἢ ἐξ ἀπανθρωπίας τοῦ ἰδικοῦ σου. » Ὁ γέρον ἰδὼς τὴν χαρὰν καὶ ἂν ἡσθάνετο πρὶν, δὲν ἡδυνήθη νὰ μὴ αἰσθανθῇ ἤδη καὶ ἀρκετὴν αἰσχύνην, ἀλλ' ἡ φιλοφροσύνη τοῦ εὐεργέτου τοῦ ἐπαρηγόρησε καὶ ἐνεθάρρυνε αὐτὸν κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην, ἐνόσφ ὅμως ἔζη δὲν ἡδύνατο ἐφεξῆς νὰ μὴ ἐρυθρᾷ ὅτε ἐνθυμεῖτο τὴν πρὸς τὸν πτωχὸν ὑπολοχαγὸν ἀποποίησίν του.

Ὁ ἀναγνώστης νομίζει ἴσως ὅτι ἐγράψαμεν ἀπλῶς μυθιστόρημα· νομίζομεν ὅμως νὰ πεισθῇ ὅτι ἐγράψαμεν ἀληθῆ ὡς ἐγγιστα ἱστορίαν, ὅταν μάθῃ ὅτι ὁ πτωχὸς ὑπολοχαγὸς εἶναι εἰς Ἑλλήν, γεννηθεὶς ἐν Ῥωσσίᾳ, γνωστὸς τοῖς πᾶσι διὰ τὰς μεγάλας πρὸς τὴν Ἑλλάδα εὐεργεσίας του.

Γ. Ε. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ.

## ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΙΤΑΛΙΑΣ.

*Αἱ προρρήσεις τῆς θείας Ἀναστασίας καὶ τῆς ἀρεφίας Βέρβας.*

### II

Η ΘΥΕΛΛΑ.

**Κ**ΑΤΑ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἡ τελετὴ δὲν εἶχε, φάνεται, συνεννοηθῇ, μετὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς Ἰταλίας κατέστη πολὺ ἰδιότροπος· οἱ ποιηταὶ διέφθειραν αὐτὸν θωπεύοντες, ὡς οἱ ἄνδρες τὰς γυναῖκας. Ἀκούων καθ' ἑκάστην ὅτι εἶναι αἰθριὸς, γλυκὺς, ὠραῖος, τοσοῦτον ἔγεινεν ἀλαζών, ὥστε νομίζει ὅτι τὰ πάντα τῷ ἐπιτρέπονται. Μόλις ἡ λιτανεία εἶχεν ἐξέλθει τῆς ἐκκλησίας καὶ διήρχετο τὴν πλατεῖαν, καὶ μανιώδης ἐνέσκηψε θύελλα. Ὁ ἄνεμος, ὅστις, κατὰ τὸ μύθευμα, ἦτον ἀκόμη ἐκεῖ, περιμένων τὸν πονηρὸν συνοδοιπόρου του (1), διὰ μιᾶς αὐτοῦ πνοῆς ἔσβεσε τὴν φωταΐαν, καὶ κατακλυσμαῖος ὑετός, μετὰ φαρωνικῆς χαλάζης ἀναμεμιγμένος, ἐνεποίησεν ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν λιτανεύόντων. Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς οἱ ἀνδρεῖοι ἐκεῖνοι

τῆς πίστεως στρατιῶται καρτερικῶς ὑπέμειναν πάντα τὰ κακὰ, ὅσα ὁ ἄνεμος ἐφιλοτιμήθη νὰ κάμῃ πρὸς χάριν, βεβαίως, τοῦ φίλου του Διὰβόλου. Καὶ τῷ ὄντι, τί εἶναι ὀλίγαι σταγόνες ὕδατος ἀπέναντι τῆς γλυκυτάτης τοῦ παραδείσου κατακτήσεως; Ἐρρίκος ὁ Δ' τῆς Γαλλίας πρὸς κατάρτησιν μιᾶς μόνης πόλεως, τῶν Παρισίων, ἔπραξε πολὺ περισσότερα· ἔπαιξεν εἰς τὸ τρομερὸν λαχεῖον τῆς Μελλούσης Κρίσεως τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του, διότι ὦν διαμαρτυρούμενός ἐγένετο καθολικός.

. . . . . Τῶν πόνων

Ποιοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί,

λέγει ἡ τῶν ἀρχαίων σοφία, ἀλλ' οἱ φίλοι Πρατεῖς καὶ τὸν παράδεισον ἤθελον νὰ ἀπολαύσουν καὶ τὴν βροχὴν νὰ ἀποφύγουν. Ἄμα εἶδον ὅτι ἡ θύελλα ἐδεικνύετο ἀναίσθητος πρὸς τὴν δῆθεν εὐγενῆ αὐτῶν συμπεριφορὰν, τὴν ἐλεεινολόγησαν, καὶ, στρέψαντες βλέμματά ἱκετικὰ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἐψιθύρισαν μὲ ὑποτρέμοντα χεῖλην «Θεέ μου, εἴμεθα ἐδῶ διὰ σέ, ἵνα σοὶ προσφέρωμεν τὸ θυμίαμα τῆς ἡμετέρας λατρείας, καὶ Σὺ μᾶς ἐγκαταλείψεις εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ὑετοῦ, τῆς χαλάζης, τοῦ κερανοῦ! . . . Ὡ! Δέσποτα! λυπήσου μας, λυπήσου τὴν ὠραίαν αὐτὴν τελετὴν . . . πρὸ ἐξ ἑτῶν δὲν ἐβλέπομεν τὴν ὥραν πότε νὰ ἐλθῇ (1), καὶ τώρα . . . κάμε θαῦμα, Θεέ μου! . . . Οὐδὲν θαῦμα ἐγένετο· ἀπ' ἐναντίας, πρὸς κοινὴν πάντων ἐκπλήξιν, ὁ οὐρανὸς ἀπήντησεν εἰς τὰς τοῦ πλήθους δεήσεις διὰ βροντῆς τρομερᾶς, ἐξ ἐκείνων αἰτίνες ἔσειον ἄλλοτε τὸν Ὀλυμπον, πρὶν ἢ οἱ κλέπται φυγαδεύσωσι τοὺς μάκαρας θεοὺς καὶ ἀρπάσωσι τὰς ἀργυροπέζας θεάς.

Οἱ ἄνθρωποι ἔγειναν τόσῳ κακοὶ, τοσοῦτον ἄπιστοι, τόσῳ διεστραμμένοι, ὥστε τὸ μεγαλειότερον θαῦμα, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς δύναται νὰ κάμῃ, εἶναι νὰ τοὺς ἀνέχηται ἀκόμη, τὸ δὲ χειρότερον ὅτι ἐξ αἰτίας αὐτῶν πάσχουσιν αἱ ταλαίπωροι γυναῖκες, αἰτινὲς εἰσιν ἀληθεῖς ἄγγελοι . . . ἀποσάται.

Ὁ λαὸς τοῦ Πράτου ἔχει πολὺ πνεῦμα, καὶ ἀπόδειξις τούτου ὅτι βάλλει ἄλλας εἰς τὸν ἄρτον του, ὅπερ δὲν κάμνουσιν οἱ λοιποὶ τῆς Τοσκάνης κάτοικοι. Βλέπων ὅτι ὁ οὐρανὸς δὲν ἔσπευδεν εἰς βοήθειάν του, ἀνεμνήσθη τῆς ἔμφορος συμβουλῆς « Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει » καὶ ἐπῆρε,

(1) Πραγματικῶς ἡ λιτανεία πρὸ ἐξ ἡδὴ ἐτῶν δὲν εἶχε τελεσθῇ, παρεμπεσόντων κατὰ τὸ 1848 τῶν πολιτικῶν συμβάντων, ἅτινα εἶχον ἀναστατώσει τὴν Ἰταλίαν.

(1) Συνοδοιπόρου ποτὲ ὁ Διάβολος μετὰ τοῦ Ἀνέμου· ἀπ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς Πράτον καὶ διήρχοντο τὴν πλατεῖαν τῆς μητροπόλεως, ὁ Διάβολος εἶπε τῷ Ἀνέμῳ. «Περίμενε με ὀλίγον ἐδῶ, πηγαίνω νὰ εἰπῶ κατὰ τι εἰς τὸν ἱερέα· ἂν ἐργήσω, ἔλα νὰ με εὕρης εἰς τὰς Ἀθήνας, » καὶ ἔγεινεν ἄφαντος.

κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν, τοὺς πόδας εἰς τὸν ὦμον. Τότε ἄρχεται σκηνὴ ἀλλόκοτος, ἀπερίγραπτος, πρωτοφανὴς εἰς τὰ χρονικὰ τῶν λιτανειῶν, μεστὴ κωμικωτάτων ἐπεισοδίων· εἶναι ἥττα πληρεστάτη, λειποταξία τρομερὰ, ἀνάνδρος πανικὸς φόβος· εἶναι θέαμα δυνάμενον νὰ κινήσῃ εἰς γέλωτα τὸν Σατανᾶν ἢ εἰς δάκρυα τοὺς ἀγγέλους, ὅπερ τὸ αὐτό· πάντες σπεύδουσι, συνωθοῦνται, συμπλέκονται, κρίζουσι, βοῶσι, βλασφημοῦσι, φεύγουσι πανταχόθεν, διώκοντες καὶ διωκόμενοι.

— Ἄχ! . . . τί τόλμη! . . . φωνάζει μία τῶν ἐστιῶδων, ταχύνουσα τὸ βῆμα, δὲν αἰσχύνεσαι αὐθόχῃ! ἀνόητε! . . .

— Μὴ φοβεῖσαι, Μαρία, εἶσαι ὑπὸ τὴν προστασίᾳ τῆς Ῥώμης . . . εἶμαι ὁ ἄρχων Ἡρώδης . . . ἡμπορῶ νὰ σοὶ προσφέρω τὸν βραχίονά μου;

— Π σὶ τ . . . Π σὶ τ . . . κυρία Μογδαλνή . . . ἀγαπᾶτε νὰ σᾶς συνοδεύσω; . . .

— Εὐχαριστῶ . . .

— Εἴσθε μόνη . . .

— Ἀδιάφορον . . . δὲν φοβοῦμαι (σπεύδουσα).

— Εἶμαι γνώριμος τοῦ πατρός σας, εἶμαι Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης . . .

— Φύγε! . . . φύγε! . . . προδότα, θέλεις νὰ ἀπατήσης καὶ ἐμέ! . . .

— Δὲν θὰ μὲ ἀκούσητε, πρὶν ἢ ὑπάγω νὰ κρεμασθῶ; . . .

— Ὅπισω μου, Σατανᾶ! . . .

Μάτην ὁ ἔντιμος ἀνθύπατος Πιλάτος προσπαθεῖ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τὰς Ῥωμαϊκὰς λεγεῶνας, ἀγορεύων αὐταῖς λατινιστὶ καὶ ἀναπολῶν παρελθόντα μεγαλεῖα· μάτην ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Καϊάφας ἀναμνησθεὶς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὸν Θεὸν τοῦ Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τὴν ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου ἔξοδον, τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, τὴν πτώσιν τῶν τειχῶν τῆς Ἱεριχῶ καὶ μυρία ἄλλα, ὅσα ὁ Ἰεχωῦᾶ ἔκαμε πρὸς χάριν των, καθ' ὃν καιρὸν ὠμίλουν τὰ ζῶα, δηλαδὴ τὰ ἔξυπνα, ὡς τὸ τοῦ Βαλαάμ. Ἀνωφελῇ τὰ πάντα. Ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ Ῥωμαῖοι καὶ Ἑβραῖοι, Ἡρώδης καὶ Καϊάφας, Ἄννας καὶ Βαραββᾶς, καλόγηροι καὶ καλογραῖται, μοναχοὶ καὶ μοναχαὶ πάντες λειποτακτοῦσι, ῥίπτουσι τὰς σημαίας τῆς πίστεως καὶ, ἐγκαταλείποντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης κλίμακας καὶ σταυροὺς, ἥλους καὶ σκέπαρνα, φεύγουσιν, εισορμῶσιν εἰς τὰ καφεπωλεῖα, τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ ἐργαστήρια, πανταχοῦ τέλος ὅπου δύνανται νὰ εὗρωσιν ἄσυλον κατὰ τῆς ἀσεβείας τῆς

καταιγίδος, ἥτις οὐδὲν εὐλαθεῖται, οὐδὲ αὐτὰς τὰς λιτανείας.

Διηγοῦνται ὅτι εὐρωστός τις Πρατεὺς, αἰρὼν παμμεγέθης ἐσταυρωμένον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν ἐντὸς οἰνοπωλείου, ὅπου εἶχε καταφύγει, ἐδείχθη τόσῳ σκληρῶς συγχρόνως δὲ καὶ ἀσεβῆς, ὥστε νὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ εἰς τὴν μανίαν τῆς καταιγίδος, ἀποτείνας αὐτῷ τὴν ἐξῆς κωμικὴν ἐπίπληξιν· «Tu la maudi, e tu te la godi» δηλαδὴ «Σὺ τὴν στέλλεις, σὺ νὰ τὴν χαρῆς.»

Ὁ ἀλέκτωρ παρίσα τὸ σπαρκατικώτερον θέαμα, ἐξ ὅσων ποτὲ ἐλύπησαν εὐαίσθητον καὶ εὐσεβὴ ψυχὴν. Ὁ ὑπερήφανος ἀλέκτωρ, ὁ πρὸ μικροῦ ἔτι φέρων χρυσοῦν περικεφαλαίαν μετ' ἐρυθρὰς λοφίδος, ἔκειτο ἄψυχος ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ τοῦ δίσκου, ὡς παρτιάτης ἐπὶ τῆς στιλπνῆς ἀσπίδος του. Ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀπέσταζεν ὕγρον τι ἐρυθρῶν καὶ γλοιώδες, ὅμοιον πρὸς τὰ ὕδατῶδη ἐκεῖνα ρομβίνια, τὰ ὁποῖα τοῦ ἔαρος οἰκαύσωνες σχηματίζουν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῶν γυναικῶν, αἵτινες ὡς ἡ Κυρία Α . . . , ἡ Κυρία Β . . . , ἡ Κυρία Γ . . . , ἡ Κυρία Δ . . . , ἐνὶ λόγῳ ὅλα τὰ εἴκοσι τέσσαρα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, δανεῖζοντο ἀπὸ τὴν χημεῖαν τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρίνα τοῦ προσώπου των. Ἐλάστη σταγὼν ὕδατος ἀφήρει μέρος τι τοῦ σώματος τοῦ ταλαιπώρου πτηνοῦ. Τὰ πτερά του ἐπιπτον ἐν πρὸς ἐν, ὡς τὰ πέταλα ῥόδου μαραινομένου, ἢ ὡς τὰ θνήσκοντα κάλλι τῆς Κυρίας Ω . . . Μάτην ἡ νεῦνις, εἰς ἣν εἶχον ἐμπιστευθῇ τὴν φροῦρῃσιν τοῦ ἀτυχοῦς ἀλέκτορος, τὸν ἐσκέπαζε μὲ τὸ λευκόν της χειρόμακτρον, μάτην τὸν ἐφίλει καὶ τὸν ἐφίλει πάλιν, ὥς ἡ τοῦ Βολταίρου Ἡγεμονίς τῆς Βαβυλῶνος τὸν προσφιλῇ αὐτῆς φοῖνικα· μάτην τὸν προσήγγιζεν εἰς τὴν παρθενικὴν της καρδίαν, ὡς ἂν ἤθελε νὰ τὸν θερμάνῃ, νὰ τῷ μεταδώσῃ μέρος τῆς ὑγείας, τῆς νεότητος, τῆς ζωῆς, ἥτις ἐπαλλεν εἰς τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο δεκαπενταετὲς στῆθος. Μάταιοι κόποι, προσπάθειαι ἀνωφελεῖς· ὁ ἀλέκτωρ ἀνέλυεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον . . . καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς στεναγμὸς, οὐδὲν παράπονον, οὐδεμία φωνὴ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸ μέλαν ῥάμφος του· ἐάν δὲ ἡδύνατο νὰ λαλήσῃ, ὡς ὁ παρὰ Λουκιανῷ εὐφυὲς αὐτοῦ συνάδελφος, ὦ! βεβαίως ἤθελεν ἀνακράξαι· «ὁ ἀλέκτωρ ἀποθνήσκει, ἀλλὰ δὲν παραδίδεται!» Γαῖαν ἔχοις ἐλαφρὰν γενναίᾳ ἀλέκτωρ! ἡ ἱστορίᾳ δὲν θέλει σὲ λησμονῆσαι.

Ὁ φέρων τὴν περίφημον λεκάνην, ἣν εἶχον τιμῆσαι αἱ χεῖρες τοῦ ἀνθυπάτου, ὑπῆρξεν εὐ-

τυχέστερος τῆς νεάνιδος, ἥτις ἐμοιρολόγει τὸν ἀλέκτορα· ἐπειδὴ ἡ λεκάνη δὲν ἦτον ἐκ χάρτου ὡς τὸ πτηνόν, ἀλλὰ ἀπὸ στερεὸν χῶμα τοῦ Γίνωρην, τὴν μετεχειρίσθη ὡς ἀλεξιβροχόν, θέσας αὐτὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Ἐν τούτοις οἱ ἱερεῖς εἶχον λάβει κατοχὴν τῆς σκιάδος, ὅφ' ἦν περιήγετο ἡ Ἁγία Μετάδοσις, ὅπως ἐξατκήσῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, μαστιγοῦντες ἀμειλίχτως τὸν δυστυχῆ ὅστις εἶχεν ἀναλάβει τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ, διότι ἐτόλμησε καὶ οὗτος νὰ ζητήσῃ προστασίαν ἀπὸ τὸν ἐπίπλαστον ἐκείνον οὐρανόν, κατὰ τῆς ὁμότητος τοῦ ἄλλου. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἠναγκάζετο νὰ ὑποστῇ μέχρι τέλους τὴν τύχην τοῦ θεοῦ προσώπου ὑπερ παρίστα, ἐάν δὲν ἀνέθετε πᾶσαν αὐτοῦ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, ἀναφωνῶν ἐκ καρδίας· Θε εἰ μ ο υ, Θε εἰ μ ο υ ἵ ν α τ ῖ μ ε ε γ χ α τ ἑ λ π ε ς ! Ὁ Θεὸς ἔσωσεν αὐτὸν, δώσας περὰ εἰς τοὺς πόδας του.

Φεῦ ! δὲν ἦτον ἐκείνη πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐμασίγουν τὸν Χριστὸν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ μοναχοί ! . .

Τὰ καφεπωλεῖα ἔβριθον φυγάδων, καὶ οἱ ὑπηρεταί, παραθέτοντες τὸ προσφιλὲς τοῖς Τοσκανοῖς ποτόν, τὸ *duello turco* (1), προσέθετον· « Μὲ ταῖς ὑγείαις σας, κύριε, ἀλλὰ κάμετε ὀργίγωρα. » Καὶ εἶχον δίκαιον· τὸ πλῆθος ἦτο τόσῳ μέγξ, ὥστε ἐπάλαιον τίς πρῶτος νὰ καθέξῃ μίαν θέσιν καὶ λησμονήσῃ τὴν ναυαγῆσασαν λιτανείαν καὶ τὸν ἀπολεσθέντα παραδείσον, ἀπέναντι ποτηρίου μεστοῦ ἐκ τοῦ ἡδέος ἐκείνου ποτοῦ, ὅπερ συγγενεῖς μᾶλλον μὲ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ἢ μὲ τὸ νέκτρον τοῦ Ὀλύμπου. Παραπλήσια συνέβαινον ἐν τοῖς ξινοδοχείοις, παντοπωλείοις καὶ πανταγοῦ ὅπου ἡ φυγαδευομένη ἐκείνη στρατιὰ ἠδύνατο νὰ εὖρῃ ἄσυλον κατὰ τῆς καταιγίδος, καὶ ἀντίδοτον κατὰ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους.

Ἀλλ' ἐδῶ οἱ γέλωτες ἐκεῖ τὰ δάκρυα· καὶ δάκρυα ἔρρεον παρὰ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐκεῖ ἐπαίζετο τὸ δραματικὸν μέρος τῆς τραγικωμοφιδίας ταύτης. Πάντες οἱ μὴ δυνηθέντες νὰ εὖρωσι προστάτιδα στέγην κατὰ τῆς θυέλλης, καὶ τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι, ἄθροοι συνέρρευσαν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, μεγαλοφῶνως ζητοῦντες νὰ φύγῃ τὴν γῆν τοῦ Φαραῶ, ἣν ἐμάστιζεν ἡ ἐβδόμη πληγὴ—ἡ χάλαζα καὶ ὁ κεραυνὸς πρόσθες καὶ ὑετός κατακλισμιαῖος.

Οὐδὲν περιεργότερον θέαμα ἢ τὸ τῆς στρατιᾶς ἐκείνης σπευδούσης πρὸς κατάκτησιν τοῦ σιδηροδρόμου, μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς κατακτήσεως τοῦ παραδείσου· φαντασθῆτε νύκτα ψυχρὰν, ὑετῶδη, ῥοφεράν, καὶ πλῆθος ἄπειρον ἀνθρώπων, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκες, παιδιὰ καὶ γέροντας, προσλαμβάνοντας ἐκ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς μορφὰς παρὰδόξους, ἀλλοκότους· φαντασθῆτε τοὺς ἀνθρώ-

πους τούτους τρέχοντας ἐπὶ ὠκεανοῦ βορβόρου, ὀλισθαίνοντας, πίπτοντας, ἐγειρομένους, τρέχοντας καὶ πίπτοντας πάλιν. Εἰς πᾶσαν βροντὴν τὰ παιδιὰ κλαίουσιν, οἱ ἄνδρες βλασφημοῦσι, κατὰ τρόπον ἐν Τοσκάνῃ μόνον γνωστὸν, αἱ γυναῖκες κραυγάζουσιν ὅτι θὰ λειποθυμήσῃ καὶ προσκολλῶνται εἰς τὸν βραχίονα τοῦ γείτονος, ὃν ἐκλαμβάνουσιν ὡς τὸν τοῦ συζύγου· περίπτωσις ἐλαφρυντική. Ἀλλ' ὅποια ἡ ἐκπληξίς, ἡ λύπη, ἡ ἀπελπισία τοῦ πλήθους ἐκείνου, ὅταν, φθάσαν πρὸ τοῦ σταθμοῦ, εὖρε κεκλεισμένας τὰς θύρας ! ἐναυαγεῖ ἐν τῷ λιμένι. Ἐπὶ τινὰς στιγμὰς διέμειναν πάντες βωβοί, ὡς συμβαίνει πρὸ τῶν ἀπροόπτων συμφορῶν· ἔπειτα ἤρχισαν νὰ ἐκπέμπωσι λυσσώδεις κραυγὰς, αἵτινες ἐτρόμαξαν βεβαίως τὸν ἄδην, ἀλλὰ φεῦ ! δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀνοίξωσι τὰς θύρας τοῦ σταθμοῦ. Ἡ διεύθυνσις τοῦ σιδηροδρόμου, διότι δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀδικήσωμεν, εἶχε λάβει πάντα τὰ προσήκοντα μέτρα ὅπως, μετὰ τὴν λιτανείαν, ἡ εἰς τὰς ἰδίας ἐστίας ἐπάνοδος τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων ψυχῶν τελεσθῇ ἐν πλήρει τάξει, ἀνευ ἀτόπων καὶ βραδύτητος. Ἐν μόνον πρᾶγμα εἶχε λησμονήσῃ τὸ ἄστατον τοῦ οὐρανοῦ, ἡ δὲ καταιγὶς διαλύσασα τὴν τελετὴν, κατέστησε τὰ μέτρα τῆς διευθύνσεως ἀπλὴν μόνον καὶ ἀνωφελῆ ἐπίδειξιν καλῆς διαθέσεως καὶ, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, ἡ ὁ ἰ ἰ ἰ εἰ ν α : ὅ λ η ἑ σ τ ρ ω μ ἑ ν ἡ ἀ π ὸ κ α λ ἄ ς δ ι α θ ἑ σ ε ι ς. Οὕτω τὸ πλῆθος εὖρε τὸν σταθμὸν κεκλεισμένον. Πρὸς τὴν νέαν ταύτην συμφορὰν οἱ γέροντες δὲν ἔγκαρτεροῦσι πλέον καὶ ἐκ τοῦ καμάτου καταπίπτουσιν ἐπὶ τοῦ λιθοστρώματος, αἱ γυναῖκες ἐτοιμάζονται νὰ λειποθυμήσῃ καὶ τὰ παιδιὰ διὰ διαπεραστικῶν φωνῶν ἀμιλλῶνται πρὸς γαλᾶς ἐρωτικάς, ἐξομολογουμένας ἐπὶ στέγης τὰ πύρινα τῶν αἰσθημάτων.

Εὐτυχῶς ἡ βροχὴ, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε νὰ πίπτῃ, ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ σταυροφόρου ἐκείνου στατοῦ τὴν ἐπιβροχὴν, ἣν ἐξασκεῖ ἡ πυρτις ἐπὶ τῶν τέκνων τοῦ Ἄρεως· ἀνεζωπύρησε τὸ ἐκ τοῦ ψύχους ὑπνωττον θάρρος τῶν ἐπλιτῶν τῆς πίστεως, καὶ μετ' ὀλίγον μέγας ἀλλαλαγμὸς ἠκούσθη, αἱ θύραι τοῦ σταθμοῦ ἐκ βάρων ἐκλονίσθησαν καὶ, ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, τὸ κατάστημα ἐξ ἐφόδου ἐκυριεύθη. Ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν ἐφορησάντων ἀναμιμνήσκει ὅ,τι ἡρωϊκώτερον ἢ ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων χρόνων παρέχει. Δυστυχῶς, ἐπειδὴ οἱ πολιορκηταὶ ἦσαν πλείονες ἢ ὅσους ἐχώρει τὸ φρούριον, πάντες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ δρεψῇ τὰς αὐτὰς δάφνας καὶ, ἐκόντες ἄκοντες, πλείστοι ἠναγκάσθησαν νὰ στρατοπεδεύσῃσιν ὑπὸ πολέμιον οὐρανόν, καταρῶμενοι τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς πόλεως ὅτι δὲν ἔκαμε τὸν σταθμὸν εὐρυχωρότερον, καὶ περιμένοντες περιστάσιν μόνον ὅπως ἀναδείξῃσιν ἑαυτούς. Ἡ περιστάσις αὕτη δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ.

Οἱ νικηταὶ δὲν εἶχον σπογγίσει καλὰ καλὰ

(1) *Duello turco* (τουρκικὴ μονομαχία) μέλαν ποτόν κατασκευαζόμενον ἀπὸ καφέ, ρῶμι, ζωμὸν λεμονίου καὶ ζάχαριν.

τὸ αἷμα, τὸ ὕδωρ δηλαδὴ, ὅπερ ἀπέσταζεν ἐκ τοῦ σώματός των, ὅτε φωνὴ τρόμου, ὡς ἐκείνη ἦν ἀφήκαν τὰ ἀτρόμητα τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ, ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Φαραῶ, ἀντήχησεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ στρατοπέδου. Οἱ χωροφύλακες, ἀπροσδόκητοι ὑποκριταὶ τοῦ ποικίλου ἐκείνου δράματος, ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ σταθμοῦ. Οἱ χωροφύλακες! ἐκράξαν οἱ ἄνδρες, οἱ χωροφύλακες! ἐπανάλαβον αἱ γυναῖκες, οἱ χωροφύλακες! ἐτραύλισαν τὰ παιδία, καὶ ἰδοὺ, οἱ πρὸ μικροῦ ἐπιτιθέμενοι εὐρέθησαν αἰφνης εἰς θέσιν ἀμύνης. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Τοσκάνῃ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο πρᾶγμα οἱ χωροφύλακες ἐνέπνεον μῖσος καὶ συγχρόνως (διατί νὰ τὸ κρύψωμεν;) τρόμον. Οὐχὶ ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Λεοπόλδου τοῦ Β' ἦν δεσποτικὴ, ἀπ' ἐναντίας ἦτο κυβερνήσις ἡπιωτάτη, καὶ αὐτὸς ἡγεμὼν λαοφιλεὴς ὅταν οἱ ὑπῆκοοι του ἠναγκάσθησαν νὰ τὸν προσφέρωσι θῦμα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἰταλικῆς ἐνότῃτος, τὸ ἔπραξαν μὲ ἀφθαλμοὺς δακρύοντας καὶ τὸν ἀπέπεμψαν, οὕτως εἶπεν, μὲ βολὰς ἀνθέων. Ἀλλ' οἱ χωροφύλακες εἶχον ἐπισύρει τὸ μῖσος τοῦ λαοῦ ἥσαν ἡ δεξιὰ χεὶρ τῆς ἀστυνομίας, καὶ ἡ ἀστυνομία πανταχοῦ, πλὴν τοῦ Λονδίνου, ἐμπνέει μῖσος καὶ ἀποστροφήν. Τότε δὲ καὶ ἄλλη τις αἰτία προσετίθετο εἰς τὴν κοινὴν κατὰ τῶν χωροφυλάκων ἀπέχθειαν· αἱ συμφοραὶ τοῦ 1848, προσδοῦσαι τὰς ἐλπίδας τῶν Ἰταλῶν πατριωτῶν, εἶχον παροξύνει τὰ πνεύματα πάντων. Τοσαῦτα προσάθειαι πρὸς ἔξωσιν τῶν βαρβάρων, τόσον πολῦτιμον αἷμα χυθὲν, ὅπως αἱ Ἀλπεῖς κατασθῶσιν ἀδιάβητοι καὶ δοθῇ ναύκληρος τῷ πλοίῳ, ὡς λέγει ὁ Δάντης, εἶχον ἀπολήξει εἰς τὴν πένθιμον ἡμέραν τῆς Νοβάρας καὶ εἰς τῆς Βενετίας τὴν ἄλωσιν. Ὁ ξένος, καθ' οὗ οἱ Τοσκανοὶ εἶχον γενναίως ἀγωνισθῇ ἐπὶ τῶν αἱματηρῶν πεδίων τοῦ Κουρτατόνε καὶ τῆς Μοντανάρας, ὅπου τὸ πανεπιστήμιον τῆς Πίσσης πολυαριθμοὺς ἀφῆκε φοιτητάς μετὰ δύο τῶν ἐπισημοτάτων αὐτοῦ καθηγητῶν, ὁ ξένος κατεπάτει γαυριῶν τὸ χῶμα τῆς ἐνδόξου αὐτῶν πατρίδος. Οἱ αὐτοὶ ἐκείνοι τραπιῶται, οἵτινες ἐτίμησαν τὴν ἰταλίαν ἐπὶ τῶν λομβαρδικῶν πεδιδάων, ἐνθὰ τῆς Χερσονήσου αἱ τύχαι ἐπαίχθησαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς μάχης τῆς Παυίας μέχρι τῆς ἐν Σολφερίῳ νίκης, ἐνδίδοντες εἰς τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων ἠδελφοῦντο μετὰ τοῦ Κροάτου. Ἦκουσαν ταῦτα, ὅπως λαὸς παρὰ πάντα ἄλλον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτοῦ ἀγωνισθεὶς, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Σισμόνδης, συμπεριλάβη εἰς κοινὴν ἀποστροφήν καὶ συμπατριώτας καὶ ξένους. Ὡς ὁ λαὸς ἀπηχθάνετο τοὺς χωροφύλακας, θεωρῶν αὐτοὺς δορυφόρους τῶν Αὐστριακῶν, οὕτως ἀπηχθάνοντο καὶ αὐτὸν ἐκείνοι· ἀμοιβαῖον μῖσος πρὸ πολλοῦ ἐσχέτιζεν ἁλλήλους. Δημονηθὲν παροδικῶς κατὰ τὸ 1848, ὅταν πᾶσαι αἱ ἰταλικαὶ καρδίαι δι' ἐνὸς ἑκαλλὸν παλμοῦ, ἀνεφάνη μετὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐπαυξηθὲν ἀπὸ τὰ πολιτικὰ πάθη καὶ ἑτοιμον νὰ ἐκραγῇ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν.

Ἄλλως τε γνωστὸν ὅτι, παρὰ τοῖς ὑπὸ ξενικὸν ζυγὸν στενάζουσι λαοῖς, ὡς ἐστὲν ἄγε, τότε ἡ ἰταλία, πάντα περιβάλλονται πολιτικὸν χαρακτῆρα. Τὸ ἀπλούστερον ἀστυνομικὸν μέτρον θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς νέα καταπίεσις, ὡς ἐπαύξησης τῶν δεσμῶν αὐτοῦ· ἡ ἐλαχίστη φωνή, ἣν ἐκβάλλει, ἔστω καὶ κατὰ χορευτρίας ἢ θεατρῶνον, ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὡς ἀνταρσίας σύνθημα, ὡς πρόκλησις στάσεως. Ἐντεῦθεν γενικὴ τις καχεξία καὶ δυσαρέσκεια· ἐντεῦθεν συνεχεῖς ὑπόνοιαι καὶ ἀμοιβαία δυσπιστία κυβερνώντων καὶ κυβερνωμένων, ἀπολήγουσα θῆκτον ἢ βράδιον εἰς ἐπανάστασιν ἢ εἰς δεσποτισμοῦ ἐπίτασιν, διότι ἡ κοινωνία πρέπει νὰ εὕρῃ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἰσορροπίαν, εἴτε ἐλευθερία, εἴτε τυραννία ἐστὶν αὕτη.

Οὕτως εἶχεν ἡ ἰταλία κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ τούτου ἕνεκα ὁ λαὸς ἐδέχθη τοὺς χωροφύλακας ὡς ἤθελε δεχθῇ τοὺς Αὐστριακοὺς. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτῶν ἐπεκαλεῖτο τὴν Παναγίαν, ὅπως τοὺς τυφλώσῃ καὶ στείλῃ αὐτοὺς ὅλα τῆς Πανδώρας τὰ κακὰ· αὐτὸ ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν τὸ ὄπλον τοῦ ἀδυνάτου κατὰ τοῦ ἰσχυροῦ. Ἀλλ' ἡ Παναγία, ἥτις δὲν θέλει τὸ κακὸν οὐδενός, δὲν ἀπεφάσισε νὰ τοὺς τυφλώσῃ ἀπ' ἐναντίας ἐπέτρεψεν, ἐν τῇ ἀπείρῳ αὐτῆς ἀγαθότητι, ὥστε οἱ χωροφύλακες νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν πολιτῶν, σκοποῦσα βεβαίως νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίσιν τῶν ἐκλεκτῶν τῆς. Ἀνεξερῶντο αἱ βουλαι τῆς προνοίας!

Ἡ δοκιμασία ἐγένετο, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ ἀναδειχθέντες, οἱ ἀγογγύστως ὑποστάντες ὕβρεις, κλοπᾶς, πληγᾶς, μώλωπας, τραύματα, χάριν μιᾶς λιτανείας τὴν ὁποῖαν οὔτε κἂν εἶδον (καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθὴς ἀρετὴ), βεβαίως χρυσοῖς γράμμασιν ἐνεγράφησαν ἐν ταῖς οὐρανίοις δέλτοις, ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Σύζυγοι τινες ἔχασαν ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τὰς προσφιλεῖς αὐτῶν συντρόφους, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀπολεσθεῖσαι αὐταὶ ἀμνάδες τὴν ἐπαύριον ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ποίμνην, ἐπὶ τέλους οὐδὲν ἐχάθη, ἐκτὸς ἴσως ὅτι ἔσωσε Φραγκίσκος ὁ Α', μετὰ τὴν ἐν Παυίᾳ μάχην.

Τέλος, τὸ γνωστὸν σύριγμα τοῦ σιδηροδρόμου ἀντήχησεν ὀξὺ καὶ διαπεραστικὸν ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ σταθμοῦ, ἀλλ' ὅπως, φεῦ! διαψέσῃ τὸ τετριμμένον ἀξίωμα· «Οἱ σιδηροδρομοὶ κατήργησαν τὰς ἀποστάσεις», τρεῖς ὥρας ἐδέησαν ἵνα διατρέξωσιν ἀπόστασιν εἴκοσι πέντε λεπτῶν καὶ φθάσωσιν εἰς Φλωρεντίαν· ἅς μὴ φανῇ τὸ πρᾶγμα ὑπερβολή, μετεχειρίζοντο ξύλα ἐλλείψει γαιανθράκων...

Ἄν αἱ εὐλαθεῖς ἐκεῖνοι προσκυνηται δὲν κατέκτησαν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, κατὰ τὴν ἀξιωμαθμόνευτον ἐκείνην ἡμέραν, τότε τῇ ἀληθείᾳ προτιμότερον εἶναι νὰ ὑπηρετῇ τις τὸν Μαμμωνᾶν.

ΕΙΡΗΝΗΙΟΣ ΑΣΩΠΙΟΣ.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).